

om *SORG*splan

Denne plan skal opfattes som et redskab, der kan bruges, når det, der ikke må ske, sker

For at tage del i kræves ikke et overmenneske – kun et medmenneske. Alligevel er det legalt ikke at kunne, bare man sikrer sig, at en anden tager over:

1. Hvis en elev dør
2. Hvis en elev forsøger at begå selvmord
3. Hvis en elev mister far, mor eller søskende
4. Hvis en elev oplever skilsmisse, alvorlig sygdom, kaossituationer o.l.
5. Hvis en ansat dør
6. Hvis en ansat mister i nærmeste familie

1. Hvis en elev dør

Den der først får kendskab til dødsfaldet kontakter klasselæreren.

Hvem har ansvaret?

Klasselæreren:

- ⤴ *Afklaring med hjemmet*
- ⤴ *Klassen*
- ⤴ *Begravelsen*
- ⤴ *Blomster til hjemmet fra klassen samt klassens forældre*

Første kontakt til elevens hjem:

Klasselæreren tager kontakt til elevens hjem for at:

- ⤴ få konkrete facts om, hvad der er sket
- ⤴ høre om der er oplysninger, der ikke må videregives til skolen / eleverne
- ⤴ afklare hvad klasselæreren / skolen kan hjælpe med
- ⤴ fortælle hvad der vil ske på skolen den første dag
- ⤴ afklare om forældrene ønsker at deltage i en del af forløbet

Anden kontakt til elevens hjem:

Anden kontakt er et hjemmebesøg (hvis familien ønsker det) med det formål at

- ⤴ fortælle om forløbet i klassen
- ⤴ aflevere en buket fra eleverne samt breve og tegninger
- ⤴ indhente oplysninger om begravelsen
- ⤴ få afklaret om forældrene ønsker lærernes og elevernes deltagelse i begravelsen.
- ⤴ (Hvis skolens tilstedeværelse er ønsket, deltager mindst klasselæreren samt en repræsentant for ledelsen

Klassen:

- ⤴ Hvis det er naturligt, laves dagen om til en klasselærerdag.
- ⤴ Klasselæreren er eventuelt sammen med en anden voksen til stede, når de første børn ankommer.
- ⤴ Det døde barns plads markeres med et lys.
- ⤴ Man taler grundigt om, hvad der er sket – rygter manes i jorden.
- ⤴ Man snakker med eleverne om den døde elev.. Eleverne skal have lov til at fortælle alt, både positive og negative oplevelser. Det kan være en ide at lade eleverne lave et materiale om den døde til forældrene. Det kunne være historier, tegninger, fotos m.m.
- ⤴ Hvis det føles naturligt, kan der anvendes materialer fra materialekassen. Der skal være mulighed for at lave aktiviteter, der ikke har noget med døden at gøre.
- ⤴ Dagen afsluttes, så ingen elever går hjem til et tomt hus. Eventuelt kan et klasselokale stilles til rådighed, hvor der er en lærer til stede, som eleverne kender godt.
- ⤴ Præsten kontaktes vedrørende et eventuelt besøg i klassen, for at fortælle om begravelsen. Besøget foregår en eller to dage før begravelsen. Skal eleverne med?

Ledelsen:

- ⤴ Information til personalet
- ⤴ Flagning
- ⤴ Information til skolens forældre samt brev til klassens forældre
- ⤴ Undersøge, via kontor, om der er elever på skolen med nære relationer til afdøde
- ⤴ Krans til begravelsen fra skolen
- ⤴ Hensyntagen til lærer, der har gennemlevet sorgsituationen i klassen. Eventuelt fritagelse for undervisning.. Planlægning af supervisionssamtale

På skolen:

- ⤴ Sørger for flagning før skoledagens begyndelse samt på begravelsesdagen.
- ⤴ Informerer alle skolens medarbejdere om dødsfaldet inden skoledagens begyndelse.
- ⤴ Undersøge, via kontor, om der er elever på skolen med nære relationer til afdøde.
- ⤴ Beder de øvrige lærere om at orientere skolens andre elever om dødsfaldet.
- ⤴ Indkaldelse til kort mindestund på et aftalt tidspunkt.

- ⤴ Organisere mindestund. Der synges eventuelt en sang. Det bør være klasselæreren, der er ved eleverne på dette tidspunkt.
- ⤴ Hensyntagen til lærer, der har gennemlevet sorgsituation i klassen. Eventuelt fritagelse for undervisning. Planlægning af supervisionssamtale
- ⤴ Alle personlige oplysninger slettes fra kontoret.

Kontakt til klassens forældre:

Klassens forældre orienteres samme dag om dødsfaldet og eventuelt om begravelsen.

Kontakt til klassens forældre:

Kort efter dødsfaldet undersøges behovet for et forældremøde, hvor en psykolog kan være til stede, for at fortælle om sorg og sorgreaktioner.

Øvrige klasser:

Alle lærere er opmærksomme på, om der i deres klasser er elever med tætte relationer til den afdøde.

Hvis dødsfaldet sker i en ferie:

Den medarbejder, der først får kendskab til dødsfaldet søger kontakt til ledelsen og klasselæreren.

Klasselæreren teamlærer/ledelsen sørger for:

Kontakt til hjemmet.

Blomster – og deltagelse i begravelsen.

Skriftlig information til klassens forældre / ledelsen / øvrige lærere.

Den første dag efter ferien arrangeres en kort mindestund.

2. Hvis en elev forsøger at begå selvmord

- Den der først får kendskab til hændelsen kontakter klasselæreren.
- Klasselæreren kontakter ledelsen

Hvem har ansvaret?

Klasselæreren:

- ⤴ *Afklaring med hjemmet*
- ⤴ *Klassen*
- ⤴ *Orientering af klassens øvrige lærere*
- ⤴ *Buket til forældre fra klassens lærere*
- ⤴ *Orientering af klassens øvrige forældre*
- ⤴ *Ledelsen orienteres løbende*

Første kontakt med hjemmet:

Klasselæreren har kontakt til hjemmet for at...

- ⤴ Få konkrete facts om, hvad der er sket.
- ⤴ Høre, om der er oplysninger, der ikke må videregives til skolen / klassen.
- ⤴ Afklare, hvad klasselæreren / skolen kan hjælpe med.
- ⤴ Afklare, om forældrene ønsker at deltage i en del af forløbet.

Anden kontakt med hjemmet:

- ⤴ Eventuelt hjemmebesøg hvis forældrene ønsker det.
- ⤴ Fortælle om forløbet i klassen
- ⤴ Aflevere kopi af brevet til de øvrige forældre.

Klassen:

- ⤴ Hvis det er naturligt, laves dagen om til en klasselærerdag.
- ⤴ Klasselæreren er eventuelt sammen med en anden voksen, som kunne være skolens leder, til stede, når de første elever ankommer. Eventuelt er skolens psykolog også til stede.
- ⤴ Man taler grundigt om, hvad der er sket, og eventuelle misforståelser / rygter manes i jorden.
- ⤴ Så vidt muligt undgås det, at stemningen piskes op. Det bestræbes, at klassen og de voksne stille og roligt får afklaret situationen.
- ⤴ Hvis det føles naturligt, kan der anvendes materialer fra materialekassen. Der skal også være mulighed for andre aktiviteter: travetur, leg, boldspil eller andet
- ⤴ Dagen afsluttes i en god og rolig stemning. Klasselæreren kan eventuelt sikre sig, via telefonkontakt til hjemmene, at eleverne har afleveret brevet fra skolen – og eventuelt har fået begiven talt igennem

Ledelsen:

- ⤴ Information til øvrige personale
- ⤴ Eventuelt deltage i en orientering af klassen
- ⤴ Hensyntagen til lærer, der har gennemlevet situation i klassen. Eventuelt fritagelse for undervisning. Planlægning af supervisionssamtale.situationen.

3. Hvis en elev mister far, mor eller søskende.

- Den der først får kendskab til dødsfaldet, kontakter klasselæreren.
- Klasselæreren kontakter ledelsen.

Hvem har ansvaret?

Klasselæreren:

- ⤴ Afklaring med hjemmet
- ⤴ Klassen
- ⤴ Begravelsen
- ⤴ Blomster til hjemmet fra klassen samt klassens forældre

Første kontakt til elevens hjem:

Klasselæreren tager kontakt til hjemmet for at.

- ⤴ Give hjemmet / eleven anledning til at oplyse, om der er noget, de selv ønsker, at der skal siges eller gøres over for klassens øvrige elever samt drøfte tidspunkt for elevens tilbagevenden.
- ⤴ Fortælle hvad der vil ske på skolen på den første dag.
- ⤴ Få afklaret om forældrene ønsker lærernes og elevernes deltagelse i begravelsen.
- ⤴ Hvis skolens tilstedeværelse er ønsket, deltager mindst klasselæreren samt en repræsentant fra ledelsen.

Klassen:

- ⤴ Første morgen efter dødsfaldet eller i løbet af skoledagen har elevens klasse et klassemøde.
- ⤴ Der skal helst have været kontakt til de efterladte før dette møde.
- ⤴ Hvis det er naturligt, laves dagen om til en klasselærerdag.
- ⤴ Klasselæreren sørger for, at der sendes en hilsen til eleven (fx. Breve, tegninger, små historier).
- ⤴ Det drøftes, hvordan kammeraterne skal forholde sig, når den berørte elev vender tilbage.
- ⤴ Klasselæreren orienterer ved et brev klassens forældre.

Ledelsen:

- ⤴ Information til personalet
- ⤴ Krans til begravelsen fra skolen:

På skolen:

- ⤴ Informerer alle skolens medarbejdere om dødsfaldet, inden skoledagen begynder.
- ⤴ Beder de øvrige lærere om at orientere de klasser, for hvem det måtte være særlig relevant.
- ⤴ Alle personlige oplysninger slettes på kontoret.

Kontakt til elevens hjem:

- ⤴ Sender blomst eller krans fra skolens ansatte.

Hvis dødsfaldet sker i en ferie:

Den medarbejder, der først får kendskab til dødsfaldet, søger kontakt til ledelsen og klasselæreren.

Klasselæreren/teamlærer/ledelsen sørger for:

Kontakt til hjemmet.

Blomster til – og deltagelse i begravelsen.

Skriftlig information til klassens øvrige lærere.

4. Hvis en elev oplever skilsmisse, alvorlig sygdom, kaossituationer o. l.

Når ovenstående erfarer, orienteres klasselæreren. Klasselæreren er forpligtet på, at alle omkring klasse, servicepersonale og kontoret orienteres.

Hvem har ansvaret?

Klasselæreren:

Klasselæreren og en anden ressourceperson drøfter – med udgangspunkt i kendskabet til familien:

- ⤴ Hvad skal der gøres (eventuelt kontakt til familien).
- ⤴ Hvem skal orienteres (kammerater)

5. Hvis en ansat dør.

Den der får kendskab til dødsfaldet kontakter ledelsen, som vurderer, hvilke af nedenstående punkter, der bør følges, set i forhold til den ansattes funktion på skolen.

Hvem har ansvaret?

Klasselærere/teamlærere:

- ⤴ Informerer klassen
- ⤴ Efter mindestunden for personalet informerer lærerne skolens elever. Kort tid efter etableres 1 minuts stilhed.

Ledelsen:

- ⤴ Information til personale.
- ⤴ Flagning
- ⤴ Krans til begravelsen.

Information til de ansatte:

- ⤴ Ledelsen kontakter alle og får samlet de ansatte ved skolen til et kort møde før skolestart.
- ⤴ Skolens ansatte har en kort stund sammen, hvor de mindes den afdøde.
- ⤴ Ledelsen informerer om, hvordan skolen vil forholde sig på dagen – herunder hvilke informationer, der skal gives til eleverne.
- ⤴ Alle informationer skal være klare og præcise (gerne suppleret med skriftlig information) for at undgå misforståelser. Der informeres om, at der på et givet tidspunkt vil blive 1 minuts stilhed på skolen. Klasselæreren eller teamlæreren bør være sammen med klassen på dette tidspunkt med forlængelse i det omfang, det findes naturligt.
- ⤴ Ledelsen vurderer, om der er klasser, der er særligt påvirkede af situationen.

- ⤴ Ansatte, som i situationen ikke formår at gennemføre en sædvanlig skoledag, fritages for dette.
- ⤴ Elever sendes ikke hjem, men der søges alternative løsninger, som fx at slå flere klasser sammen.

Flagning:

- ⤴ Skolen flager på halv stang på selve dødsdagen.
- ⤴ Der flages på begravelsesdagen.
- ⤴ Er den afdøde tidligere ansat, flages der kun, hvis denne person fortsat har tilknytning til skolen.

Afdødes familie:

- ⤴ Ledelsen tager kontakt til afdødes familie.
- ⤴ De efterladte underrettes om, hvad skolen foretager sig i anledning af dødsfaldet, og de efterladte gives mulighed for at give udtryk for, hvad de forventer af skolen i denne situation.
- ⤴ Sender blomst eller krans fra skolens ansatte samt en varm hilsen.
- ⤴ Den efterladtes rettigheder i forbindelse med dødsfald, forsikring, pension, FGL.

Skolens forældrekræds: *Orienteres samme dag via ekstra nyhedsbrev.*

6. Hvis en ansat mister i nærmeste familie.

Den der først får kendskab til dødsfaldet, kontakter ledelsen, som vurderer, hvilke af nedenstående punkter, der bør følges

Hvem har ansvaret?

Klasselæreren/teamlæreren / TR:

- ⤴ TR og teamlærer drøfter, hvorledes den pågældende bedst støttes i perioden efter dødsfaldet.
- ⤴ Teamlærer sørger for, at elever får den nødvendige information (aftalt mellem lederen og den pågældende) for at tage bedst muligt vare på eleverne.

Ledelsen:

- ⤴ *Samtale med den sorgramte medarbejder.*
- ⤴ *Information til personalet.*
- ⤴ *Krans til begravelsen fra skolen.*
- ⤴ Lederen kalder medarbejderen på kontoret sammen med TR, som medvirker ved vurderingen af krisehjælp.
- ⤴ Souschefen sørger for, at der laves vikarplan for resten af dagen.
- ⤴ Det aftales med pågældende, hvorledes ledelsen skal informere øvrige ansatte.
- ⤴ Det sikres, at den pågældende – via en kollega – kan få personlig støtte og eventuelt hjemtransport, således, at pågældende ikke lades alene.
- ⤴ Ledelsen kontakter efterfølgende dag pågældende for at aftale eventuel orientering af elever på skolen samt aftale skolens medvirken ved begravelsen. Ledelsen informerer

- teamlærer og nære kolleger herom.
- ✦ Efter begravelsen kontakter lederen den pågældende for at aftale tidspunkt og vilkår for tilbagevenden til arbejdet (kollegahjælp/skåneskema).

Børns forståelse af døden hænger nøje sammen med, hvor gamle de er. Det samme gælder for de forestillinger, de gør sig i forbindelse med deres fars eller mors død.

I store træk kan man opdele børnene i følgende grupper fra 2 – 18 år:

2 – 4 år:

Små børn opfatter ikke døden som endelig. De kan ikke forstå, at den døde far eller mor ikke vender tilbage. De føler sig forladt. Små børn stiller ofte vanskelige spørgsmål som:

- Kommer far/mor ikke snart hjem igen?
- Hvor er far/mor henne?
- Hvad laver far/mor der?

Små børn kan plages af stærke skyldfølelser, som ikke altid er logiske. Et barn kan eksempelvis tro, at faderen eller moderen er syg, fordi de sagde "dumme far/mor".

5 – 9 år:

Børn i denne alder forstår gradvis, at døden er uigenkaldelig, det er ikke usædvanligt, at de forestiller sig døden som en person. De tænker intenst over, hvordan det mon er at være død. Børn blander ofte fantasi og virkelighed sammen. Hvis de ikke får lejlighed til at se deres døde far/mor, kan de tro, at den døde ser lige så uhyggelig ud som eksempelvis døde og dræbte i en voldsfilm.

10 – 11 år:

Forholdet til døden begynder at minde om de voksnes. De forstår, at døden er uundgåelig. Børnene gør sig i den alder store spekulationer over, hvad der sker efter døden. Angsten for selv at dø er stor, og børnene har ofte vanskeligt ved at falde i søvn eller at sove.

12 – 13 år:

Børnene er ofte i stand til at beherske eller fortrænge deres angst – modsat mindre børn. Det er ikke usædvanligt, at børn i denne aldersgruppe siger, at de ikke er bange for døden. Børnene er meget påvirkede af, hvordan de voksne i deres nærhed taler om døden. Fornemmer børnene, at døden og talen om den afdøde er tabu, holder de deres tanker for sig selv.

14 – 18 år:

Børnene er i en fase af livet, hvor de frigør sig fra hjemmet. Det gør det ofte ekstra svært at bearbejde tabet og sorgen.

Mange føler, at dødsfaldet forhindrer dem i at leve og more sig som andre unge. De får dårlig samvittighed og undertrykker deres behov.

Reaktionerne spænder fra at spille høj musik – til den totale fornægtelse af sorgen. Har der været mange konflikter mellem barnet og den døde, kan det fremkalde stærke minder, som giver en dybtfølt skyldfølelse.

Tanker om selvmord for at genforenes med den døde kan forekomme.

- Angst
- Stærke minder
- Søvnforstyrrelser
- Tristhed, længsel og savn
- Vrede og opmærksomhedskrævende adfærd
- Skyld, selvbefejdelse og skam
- Skolevanskeligheder
- Fysiske gener

Andre mulige sorgreaktioner

- Regressiv adfærd
- Social tilbagetrækning
- Fantasier
- Personlighedsforandringer
- Fremtidspessimisme
- Spekulationer over årsag og mening
- Vækst og modning

*Omsorgsplan til hjemmeside
Revideret januar 2017*